

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-296-8-22>

**EFFICIENCY OF INNOVATIVE DEVELOPMENT
OF AGRICULTURAL PRODUCTION ENTERPRISES IN THE
COMPETITION CONDITIONS – METHODOLOGICAL ASPECT**

**ЕФЕКТИВНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА
В УМОВАХ КОНКУРЕНЦІЇ – МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ**

Питання ефективності інноваційного розвитку підприємств агропромислового виробництва в умовах конкуренції є актуальною проблематикою і обумовлює необхідність розробки і висвітлення детального порядку та методологічно-методичних засад проведення процесу дослідження. Практична діяльність підприємств агропромислового виробництва засвідчує, що саме ті виробники, які використовують інноваційні технології та методи організації й управління, досягають значно кращих результатів господарювання. Саме тому проблема використання інновацій в агропромисловому виробництві та розробка й висвітлення методології їх дослідження в умовах сучасної конкуренції є і завжди буде актуальною.

Варто зазначити, що методологічні аспекти дослідження ефективності інноваційного розвитку агропромислового виробництва та його складових розроблені з урахуванням загальних закономірностей і принципів їх розвитку в конкурентному середовищі.

Дослідження літературних джерел інноваційного характеру [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8] дало можливість сформулювати методологічний порядок аналізу ефективності інноваційного розвитку в підприємствах агропромислового виробництва. При дослідженні економічних процесів у агропромисловому бізнесі використовують різні види ефектів від реалізації інновацій, зокрема: економічний, соціальний, бюджетний, екологічний, ресурсний, інтелектуальний та ін. Крім вище вказаних ефектів, в процесі дослідження визначають інтегральний ефект, який враховує у взаємодії всі види ефектів від використання конкретної інновації в агропромисловому підприємстві чи у інших складових АПК. Прогнозу величину інтегрального ефекту від інновацій можна визначити за допомогою формул, наведених у джерелі [8, с. 149–151].

Слід зазначити, що для виходу на ринок із новими продуктами й технологіями підприємству необхідно сформулювати відповідно до визначених цілей розвитку взаємопов'язаний набір компонентів, який має містити: прогноз попиту на відповідні товари чи послуги; оцінку власної конкурентоспроможності; пріоритети та інструменти посилення конкурентних позицій на ринках; оцінку обсягів річних продажів за окремими ринками; перелік регіонів, в яких має бути налагоджено виробництво нової продукції й проведено заходи для досягнення передбачуваного обсягу продажів; оцінку вартості інвестицій з організації альтернативних виробничих баз; оцінку ризиків за різними сегментами діяльності.

Детальне використання систематизації варіантів інноваційного розвитку ринкових можливостей відповідно до діючих умов в Україні розглянуто в монографії [8, с. 159–172]. Слід вказати, що в світовій практиці аналізу ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів застосовують значну кількість способів та прийомів їх оцінки, зокрема: визначення показників ефективності інвестицій (простих і дисконтних); прогнозування показників; оцінка ризиків інвестиційних проєктів. Кожний аналітик, враховуючи завдання і бачення найкращого способу його вирішення у конкретній ситуації та беручи до уваги галузеві й продуктові особливості та фактори ризику, обирає найбільш доцільні методи і способи аналізу інвестиційно-інноваційних проєктів. Використання методологічних аспектів ефективності інноваційного розвитку підприємств агропромислового виробництва в умовах конкуренції обумовлює необхідність дослідження рівня конкурентоспроможності продукції. Для цього нами опрацьовано літературні джерела з даної проблематики та відібрано необхідні методи й показники [1; 2; 3; 6; 7; 8].

На основі проведеного дослідження [4; 8], нами запропонована комплексна методика оцінювання ефективності інноваційного розвитку підприємств агропромислового бізнесу (рис. 1). З рисунка видно, що рекомендована комплексна методика ґрунтується на: оцінці ефективності агропромислового бізнесу та конкурентоспроможності в галузях і підприємствах; оцінці ефективності та прогнозування інноваційного розвитку складових агропромислового бізнесу і включає оцінювання різних видів ефективності (економічна, технологічна, соціальна, екологічна, інтелектуальна).

Таким чином, запропонований підхід дає можливість здійснювати повне оцінювання діяльності складових агропромислового бізнесу та приймати на перспективу необхідні управлінські рішення. Результати проведеного дослідження можуть бути використані науковцями і практиками в процесі аналізу та оцінки рівня економічної ефективності інноваційного розвитку складових агропромислового виробництва в умовах конкуренції, що обумовлює практичну цінність даної наукової праці.

Методи оцінювання ефективності агропромислового бізнесу та конкурентоспроможності в галузях, підприємствах: монографічний, розрахунково-конструктивний, порівняльний аналіз, економіко-статистичний, абстрактно-логічний, картографічний. Методи ефективності та прогнозування інноваційного розвитку складових агропромислового бізнесу: стратегічне планування (SWOT-аналіз), оцінка ефективності інновацій, фінансовий аналіз, економіко-математичне моделювання, аналіз ризику.

Ефективність ішоваційного розвитку підприємств агропромислового бізнесу та локашки визначення

Економічна	Ресурсна (технологічна)	Соціальна	Екологічна	Інтелектуальна
<ul style="list-style-type: none"> -частка у структурі товарної продукції, -чистий дохід, -прибуток; -фондовіддача; -собівартість; -матеріаломісткість; -рентабельність; -коєфіцієнт дохідності; -продуктивність праці; -рентабельність інвестицій па ішовації, -термін окупності, -приведена вартість грошових лашходжень, -чиста теперішня вартість прокту, -прибутковість інвестицій дисконтна, -герми окупності дисконший, -внутрішня ставка прибутковості, -модифікована внутрішня ставка прибутковості 	<ul style="list-style-type: none"> -рівень використання виробничих потужностей; -вартість валової, товарної продукції на I працівника і на I м² площі; -індекс економії сировини і матеріальних ресурсів; -урожайність; -продуктивність тварин, -якість продукції; -економія встичини витрат; -коєфіцієнт енергетичної ефективності та енергомткості продукції 	<ul style="list-style-type: none"> -рівень задоволення потреб працівників; -рівень заробітної плати; -поліпшення умов праці; -зростання якості життя і поліпшення навікошнього середовища; -приріст робочих місць (кваліфікованих) за рахунок впровадження інноваційного прокту 	<ul style="list-style-type: none"> -шгома частка утилізації маси відходів; -приріст величини витрат на зниження відходів виробництва -зменшення викидів вуглекислого газу в атмосферу; -приріст величини зборів на забруднення атмосферного повітря; 	<ul style="list-style-type: none"> -кількість винаходів, патентів, товарних знаків; -приріст величини науково-технічних звань персоналу; -приріст вартості інтелектуальної власності

Рис. 1. Концептуальна методика оцінювання ефективності інноваційного розвитку підприємств агропромислового виробництва

Джерело: розробка автора на основі [4; 8]

Література:

1. Інноваційна Україна – 2020: нац. доп. / за заг. ред. В. М. Гейця та ін.; НАН України. Київ, 2015. 336 с.
2. Інноваційний механізм управління суб'єктами господарювання: моногр. П. П. Микитюк, Ж. Л. Крисько, В. І. Гринчуцький та ін.; за заг. ред. П. П. Микитюка. Тернопіль : Екон. думка, 2014. 450 с.
3. Лобас М. Г., Россоха В. В., Соколов Д. О. Управління інноваційно-технологічним розвитком агросфери: моногр. / за ред. М. Г. Лобаса. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2016. 416 с.
4. Пархомець М. К. Організаційно-економічні основи розвитку молоко-продуктового підкомплексу в ринкових умовах: моногр. Тернопіль : Екон. думка, 2005. 346 с.
5. Пархомець М. К., Уніят Л. М. Інноваційні методи управління виробництвом зерна кукурудзи у сільськогосподарських підприємствах. *Економічний аналіз*. 2018. Т. 29. Вип. 3. С. 176–183.
6. Пархомець М. К., Уніят Л. М., Соловей І. С. Підвищення конкурентоспроможності зернового господарства у сільськогосподарських підприємствах : моногр. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2019. 232 с.
7. Саблук П. Т., Шпикуляк О. Г., Курило Л. І. та ін. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект : моногр. Київ : ННЦ ІАЕ, 2010. 706 с.
8. Уніят Л. М. Організаційно-економічні засади інноваційного розвитку підприємств агропромислового бізнесу в конкурентному середовищі : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 586 с.